ECLI:LV:AT:2021:0226.A420176018.5.S
Lieta Nr. A420176018, SKA-121/2021
Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
SPRIEDUMS
Rīgā 2021.gada 26.februārī

Tiesa šādā sastāvā: senatori Anita Kovaļevska, Jautrīte Briede, Valters Poķis

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu par pienākuma uzlikšanu Jūrmalas pilsētas domei sniegt /pers. A/ 2016.gada 20.oktobra, 2016.gada 29.novembra un 2018.gada 12.janvāra iesniegumos pieprasīto informāciju, sakarā ar /pers. A/ kasācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2018.gada 6.novembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicēja /pers. A/ 2016.gada 20.oktobrī un 29.novembrī, kā arī 2018.gada 12.janvārī vērsās Jūrmalas pilsētas domē ar iesniegumu, kurā lūdza sniegt informāciju par piespiedu nomas objektiem, ko Jūrmalas pilsētas dome ir nomājusi vai nomā no zemes īpašniekiem laikā no 2003.gada līdz 2016.gadam.

Jūrmalas pilsētas dome 2016.gada 11.novembrī sniedza pieteicējai informāciju. Savukārt 2016.gada 27.decembra un 2018.gada 8.februāra atbildē Jūrmalas pilsētas dome, atsaucoties uz Informācijas atklātības likuma 11.^{2}panta trešo daļu, atteicās izsniegt pieprasīto informāciju, norādot uz informācijas pieprasījuma apgrūtinošo raksturu. Jūrmalas pilsētas dome paskaidroja, ka nepieciešamo informāciju pieteicēja var iegūt publiski pieejamās datubāzēs.

[2] Pieteicēja vērsās tiesā, lūdzot uzlikt Jūrmalas domei pienākumu izsniegt dažāda veida informāciju par piespiedu nomas objektiem, ko Jūrmalas pilsētas dome ir nomājusi vai nomā no zemes īpašniekiem laikā no 2003.gada līdz 2016.gadam, sniedzot atbildes uz konkrētiem jautājumiem.

[3] Administratīvā rajona tiesa ar 2018.gada 6.novembra spriedumu pieteikumu noraidīja. Spriedums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[3.1] No pieteicējas iesniegumiem izriet, ka pieprasītā informācija pieteicējai nepieciešama civiltiesiska strīda izšķiršanai tiesā. Līdz ar to pieteicējas informācijas pieprasījums ir pamatots tikai ar pieteicējas privāttiesiskajām interesēm, nesaistot to ar pieteicējas kā sabiedrības locekļa interesi par pašvaldības darbību. Tādējādi pieteicēja nav pieprasījusi informāciju, kas par tādu uzskatāma Informācijas atklātības likuma izpratnē, tāpēc pieteikums ir noraidāms.

[3.2] Tomēr, pat ja atzītu, ka pieteicēja iesniegusi informācijas pieprasījumu, tad tomēr tas nebūtu apmierināms, ņemot vērā to, kādus iestādes resursus šā pieprasījuma izpilde prasītu. Pieteicējas pieprasījums attiecas uz 15 gadu periodu. Lai sniegtu pieteicējai pieprasīto informāciju par iespēju dalīt zemes vienības, ja zemes gabals ir lielāks par to, kāds pašvaldības ieskatā ir nepieciešams konkrētās funkcijas īstenošanai, domei faktiski būtu jāpārskata visas piespiedu nomas lietas, izvērtējot zemes gabalu platības pašvaldībai nepieciešamo funkciju īstenošanai un sniedzot to dalīšanas iespēju vērtējumu. Tādējādi pieteicējas informācijas pieprasījuma izpildei nepieciešams ieguldīt papildu resursus, lai veiktu informācijas apkopojumu par katru piespiedu nomas objektu atsevišķi un sniegtu atbildes uz visiem pieteicējas uzdotajiem jautājumiem.

Vienlaikus nav strīda, ka pieteicējas pieprasītā informācija ir vispārpieejama informācija. Līdz ar to gan domes lēmumi par piespiedu nomas objektiem, gan par šo objektu zemes vienību platībām, ēku platībām, to domājamo daļu piederību un cita pieteicējas pieprasītā informācija ikvienam ir pieejama valsts vai pašvaldības institūciju mājaslapās internetā, un pieteicējai pašai ir iespējams šo informāciju apstrādāt. Tādējādi pieteicējas informācijas pieprasījums prasītu nesamērīgus iestādes resursus Informācijas atklātības likuma 11.^{2}panta trešās daļas izpratnē, jo ir iespējama tikpat efektīva pieprasītās informācijas saņemšana, neprasot iestādei veikt apjomīgu dokumentu atlasīšanu, apkopojumu un analīzi pēc pieteicējas iesniegumos norādītajiem kritērijiem.

[4] Pieteicēja par Administratīvās rajona tiesas spriedumu iesniedza kasācijas sūdzību, kas pamatota ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[4.1] Personas tiesības iegūt informāciju ir neierobežotas, ciktāl likums nenosaka pretējo, un ikviens ierobežojums iegūt informāciju iztulkojams iespējami šauri. Tomēr lietā nav izvērtēts pieprasītās informācijas apjoms, kādi resursi un kādā apjomā ir nepieciešami atbilžu sagatavošanai uz pieteicējas iesniegumiem, kā arī nav vērtējuma par to, vai informācijas pieprasījuma nosacījumu izpildes rezultātā varētu būt apdraudēts iestādes darbs vai citu personu tiesības. Tiesa nekritiski pievienojusies domes viedoklim, secinot, ka pieprasītā informācija nav jāizsniedz, pamatojoties uz Informācijas atklātības likuma 11.^{2}panta trešo daļu.

[4.2] Jūrmalas pilsētas domes mājaslapā ir pieejama tikai daļa no pieprasītās informācijas, un tās atlasei nepieciešams zināt konkrētus piespiedu nomas objektus. Tiesa nav vērtējusi valsts un pašvaldības mājaslapās pieejamās informācijas apjomu.

[4.3] Apstāklis, ka starp pieteicēju un Jūrmalas pilsētas domi pastāv piespiedu nomas attiecības, nevar ierobežot pieteicējas tiesības saņemt Jūrmalas pilsētas domes rīcībā esošo vispārpieejamo informāciju, lai varētu īstenot savas tiesības uz tās apstrādi, izplatīšanu un viedokļa paušanu. Pieteicēja vēlas iegūt informāciju par Jūrmalas pilsētas domes prakses vienveidību un pašvaldības budžeta līdzekļu izmantošanu citos piespiedu nomas gadījumos.

[5] Jūrmalas pilsētas dome kasācijas sūdzību neatzīst, pamatojoties uz turpmāk norādītajiem argumentiem.

[5.1] Pieteicējas pieprasītās informācijas sagatavošana prasītu ievērojamus resursus, jo tā ietvertu tādu darbību veikšanu kā visu piespiedu nomas

lietu laikā no 2003.gada līdz 2016.gadam pārskatīšanu, informācijas pieprasīšanu no arhīva, kā arī zemes gabalu dalīšanas iespēju izvērtēšanu u.tml. darbības. Apstāklis, ka Jūrmalas pilsētas domes rīcībā ir darbinieki, kuri varētu pieprasīto informāciju apstrādāt, nav arguments tam, lai šādu informācijas apstrādi uzskatītu par samērīgu, turklāt darbiniekiem ir jāveic savi tiešie darba pienākumi.

[5.2] Pieteicējas informācijas pieprasījums nav pamatojams ar Informācijas atklātības likuma normām, jo informācija pieprasīta nevis ar pieteicējas kā sabiedrības pārstāvja tiesībām saņemt informāciju par pašvaldības darbību, bet lai aizsargātu savas privāttiesiskās intereses civillietas ietvaros. Pieteicējai ir tiesības lūgt tiesu izprasīt nepieciešamos pierādījumus, motivējot pierādījumu nepieciešamību un norādot, kā tas pamato prasījuma pamatotību.

Motīvu daļa

[6] Pieteicēja kasācijas sūdzībā iebildusi tiesas atziņai, ka gadījumā, ja personas informācijas pieprasījums pamatots tikai ar personas privāttiesiskajām interesēm un nav saistīts ar personas kā sabiedrības locekļa interesi par konkrētās iestādes darbu, uz to nav attiecināms Informācijas atklātības likuma regulējums.

[7] Latvijas Republikas Satversmes 100.pants paredz, ka ikvienam ir tiesības uz vārda brīvību, kas citstarp ietver arī ikviena tiesības brīvi saņemt informāciju. Demokrātiskas valsts funkcionēšanas neatņemama pazīme ir tās pārskatāmība. Ikvienam cilvēkam saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmi ir tiesības būt informētam par valsts pārvaldes sistēmas institūciju darbību, lai pārliecinātos, ka tās efektīvi, godīgi un taisnīgi saskaņā ar likumiem pilda sabiedrības uzticētās funkcijas (*Satversmes tiesas 2003.gada 5.jūnija sprieduma lietā Nr. 2003-02-0106 secinājumu daļas 1.punkts un 1999.gada 6.jūlija sprieduma lietā Nr. 04-02(99) secinājumu daļas 1. un 3.punkts*). Arī Senāta judikatūrā atzīts, ka tiesību uz informācijas pieejamību mērķis ir nodrošināt sabiedrības tiesības sekot līdzi tam, kā valsts pilda tai uzticētās publiskās funkcijas (*sal. Senāta 2007.gada 8.jūnija sprieduma lietā Nr. SKA-194/2007 (A42158404) 14.punkts*).

Šīs tiesības detalizētāk reglamentētas Informācijas atklātības likumā, kas nosaka vienotu kārtību, kādā privātpersona ir tiesīga iegūt informāciju iestādē un to izmantot. Informācijas atklātības likums regulē sabiedrības locekļu tiesības iegūt vispārīgu informāciju, tādēļ tas visupirms aizsargā vispārīgu interesi (*Senāta 2020.gada 18.jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-893/2020 (ECLI:LV:AT:2020:0618.A420263919.12.L) 4.punkts*). Tomēr tas neizslēdz personai iespēju vērsties iestādē Informācijas atklātības likuma kārtībā arī, lai iegūtu savu tiesību un interešu aizsardzībai nepieciešamo informāciju (*Senāta 2012.gada 6.jūlija lēmuma lietā Nr. SKA-677/2012 9.punkts*). Senāts jau ir atzinis, ka persona var Informācijas atklātības likuma kārtībā pieprasīt no iestādes informāciju, kas tai ir nepieciešama savu tiesību īstenošanai konkrētā tiesā izskatāmā lietā (*Senāta 2017.gada 20.janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-172/2017 8.punkts*).

Jāņem arī vērā, ka, pieprasot vispārpieejamu informāciju, personai atbilstoši Informācijas atklātības likuma 10.panta trešajai daļai nav pienākuma pamatot savu interesi par šo informāciju. Tas apliecina, ka tam, vai persona pieprasīto informāciju vēlas izmantot savu tiesību un interešu aizsardzībai, savas ziņkārības apmierināšanai vai arī plašāku sabiedrības interešu īstenošanai, nevar būt izšķiroša nozīme, lemjot par to, vai konkrētajā gadījumā ir piemērojams Informācijas atklātības likums.

Līdz ar to Senāts atzīst par nepareizu rajona tiesas secinājumu, ka konkrētā gadījumā Informācijas atklātības likums nav piemērojams, jo pieteicēja vēlējās pieprasīto informāciju izmantot savu interešu aizstāvībai civiltiesiskā strīdā.

[8] Tomēr izskatāmajā gadījumā tas nevar būt pamats sprieduma atcelšanai, jo tiesa savā spriedumā ir norādījusi arī alternatīvu pamatojumu pieteikuma noraidīšanai, secinot, ka iestādei bija tiesības atteikt informācijas pieprasījuma izpildi, pamatojoties uz Informācijas atklātības likuma $11.^2$panta trešo daļu. Līdz ar to Senātam ir jāpārbauda arī kasācijas sūdzības argumenti, kas attiecas uz šo tiesas secinājumu.

[9] Informācijas atklātības likuma $11.^2$panta trešā daļa noteic, ka iestāde var atteikties izpildīt informācijas pieprasījumu vai tā izpildes nosacījumus, ja informācijas pieprasījums vai tā izpildes nosacījumi nav samērojami ar iestādes rīcībā esošajiem resursiem, proti, informācijas pieprasījuma vai tā izpildes nosacījumu izpildes rezultātā ir apdraudēts iestādes darbs vai citu personu tiesības.

Senāta judikatūrā vairākkārtīgi uzsvērts, ka cilvēktiesību piemērošanā fundamentāls princips ir tāds, ka persona savas tiesības drīkst izmantot atbilstoši to būtībai, kas nozīmē arī godprātīgu to izmantošanu. Proti, cilvēktiesības nevar tikt izmantotas, lai būtībā vērstos pret cilvēktiesības sargājošām demokrātiskas valsts vērtībām. Tādējādi, ja persona ar saviem informācijas pieprasījumiem prasa pārmērīgus resursus no valsts puses, tas līdz ar to nepamatoti ierobežo citu personu tiesības saņemt informāciju vai atbildi pēc būtības, jo valsts nespēj pienācīgi tos izskatīt, kā arī tas var traucēt iestādes pamatfunkciju veikšanu, līdz ar to kaitējot arī visas sabiedrības interesēm (*Senāta 2019.gada 30.septembra sprieduma lietā Nr. SKA-505/2019 (ECLI:LV:AT:2019:0930.A420234917.4.S) 7.punkts*).

[10] Rajona tiesa savu secinājumu, ka iestādei bija tiesības atteikt pieteicējas informācijas pieprasījuma izpildi saskaņā ar Informācijas atklātības likuma $11.^2$panta trešo daļu, ir pamatojusi ar to, ka informācijas pieprasījuma izpilde prasītu no iestādes lielus resursus, ņemot vērā pieteicējas pieprasītās informācijas apjomu un arī veidu, kā arī to, ka pieteicēja pieprasīto informāciju varot pati iegūt valsts un pašvaldības institūciju mājaslapās.

Senāts atzinis, ka pieprasot apjomīgu informāciju, personai pašai ir jāpieliek saprātīgas pūles, lai iegūtu interesējošo informāciju, tādējādi mazinot sava informācijas pieprasījuma ietekmi uz iestādes tiešo funkciju izpildi un citu personu tiesībām (*Senāta 2019.gada 22.novembra sprieduma lietā Nr. SKA-879/2019 (ECLI:LV:AT:2019:1122.A420162618.6.S) 5.punkts*). Līdz ar to vispārīgi rajona tiesas norādītie iemesli varētu būt pamats informācijas pieprasījuma izpildes atteikšanai. Taču pieteicēja kasācijas sūdzībā iebilst, ka rajona tiesa nav pienācīgi izvērtējusi informācijas pieprasījuma izpildei nepieciešamos resursus, kā arī nepamatoti secinājusi, ka visa pieprasītā informācija ir pieejama internetā.

[11] Senāts atzīst, ka pieteicējas iebildumi ir pamatoti un rajona tiesa nav vispusīgi un pilnīgi izvērtējusi būtiskos lietas apstākļus.

Lai arī pieteicēja pieteikumā tiesai bija norādījusi, ka internetā nav pieejama visa pieteicējas pieprasītā informācija, rajona tiesa to nav pārbaudījusi un nav sniegusi konkrētu atbildi uz šo argumentu, norādot, kur tad attiecīgā informācija tomēr ir pieejama. Kā saprotams no pārsūdzētā sprieduma, rajona tiesa savu secinājumu par to, ka pieprasītā informācija ir pieejama internetā, ir balstījusi vienkārši uz to, ka pieprasītā informācija ir vispārpieejama informācija. Saskaņā ar Informācijas atklātības likuma 10.panta otro daļu, ievērojot labas pārvaldības principu, iestāde pēc savas iniciatīvas nodrošina piekļuvi noteikta veida vispārpieejamai informācijai. No konkrētā panta izriet, ka iestādei nav pienākuma publicēt visu tās rīcībā esošo vispārpieejamo informāciju. Tādējādi tas vien, ka informācija uzskatāma par vispārpieejamu, nenozīmē, ka tā ir publicēta un pieejama valsts vai pašvaldības institūciju mājaslapās.

Arī tiesas vērtējums par resursiem, kas nepieciešami pieteicējas informācijas pieprasījuma izpildei, ir virspusējs. No lietas materiāliem izriet, ka tiesa

nav ieguvusi no iestādes detalizētu paskaidrojumu par to, kādi resursi un kāpēc šajā gadījumā būtu nepieciešami. Tiesa ir balstījusies vienkārši uz to, ka pieprasītā informācija aptver ilgu laika posmu, ka pieteicēja ir uzdevusi daudzus jautājumus un ka, lai atbildētu uz tiem, būtu manuāli jāpārskata visas piespiedu nomas lietas. Taču spriedumā nav norādīts, cik šādu lietu ir. Lai arī laika periods, par kuru pieteicēja prasa informāciju, ir garš, tas pats par sevi nenozīmē, ka piespiedu nomas lietu ir ļoti daudz. Pieteicēja kasācijas sūdzībā ir norādījusi, ka atbilstoši iestādes sniegtajai informācijai attiecīgajā laika posmā pašvaldībai ir bijušas piespiedu nomas attiecības saistībā ar 25 zemes vienībām vai to daļām. Turklāt ne visos gadījumos ir slēgti līgumi, kas nozīmē, ka šajos gadījumos nebūtu jāsniedz informācija par visiem pieteicējas uzdotajiem jautājumiem. Līdz ar to bez padziļinātāka izvērtējuma nevar secināt, ka pieteicējas informācijas pieprasījuma izpilde noteikti prasītu no iestādes pārmērīgus resursus Informācijas atklātības likuma 11.^{2}panta trešās daļas izpratnē, proti, tādus resursus, kas apdraudētu iestādes darbu vai citu personu tiesību īstenošanu.

Ievērojot minēto, ir pamats atcelt pārsūdzēto rajona tiesas spriedumu.

[12] Papildus Senāts vērš uzmanību uz to, ka, izskatot lietu atkārtoti, tiesai sākotnēji nepieciešams noteikt, kura likuma – Iesniegumu likuma vai Informācijas atklātības likuma – tvērumā vērtējams katrs konkrētais pieteicējas iesniegumos ietvertais jautājums. Lai arī praksē dažreiz ir grūti nodalīt abu likumu piemērošanas gadījumus, tomēr tas ir nepieciešams, jo šajos likumos ir noteikti gan atšķirīgi atbildes sniegšanas termiņi, gan arī atšķirīgas pirmās instances tiesas sprieduma pārsūdzības iespējas.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 129.^{1}panta pirmās daļas 1.punktu, 348.panta pirmās daļas 2.punktu un 351.pantu, Senāts

nosprieda

Atcelt Administratīvās rajona tiesas 2018.gada 6.novembra spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai rajona tiesai.
Atmaksāt /pers. A/ drošības naudu 70 *euro*.
Spriedums nav pārsūdzams.

A. Kovaļevska J. Briede V. Poķis